

Viite

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 28.1.2020

Suomea edustaa kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

Puheenjohtajavaltio Kroatia esittelee kokouksessa puheenjohtajakautensa painopisteet. Kroatian mottona on ”vahva Eurooppa haasteiden maailmassa”. Sen puheenjohtajakauden ohjelmassa on neljä painopistealuetta: kehittyvä Eurooppa, yhdistävä Eurooppa, suojeleva Eurooppa ja vaikutusvaltainen Eurooppa. Yleisten asioiden neuvostossa keskeisiä aiheita Kroatian kaudella ovat ohjelman mukaan monivuotinen rahoituskehys (joskin rahoituskehyssovun hakeminen on Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan vastuulla), koheesiopolitiikka, laajentuminen, yhteiset arvot (ml. oikeusvaltioperiaate), eurooppalainen ohjausjakso, Euroopan tulevaisuutta koskeva konferenssi, EU-Sveitsi -suhteet sekä EU:n ja UK:n tuleva suhde. Suomi ottaa Kroatian puheenjohtajakauden painopisteet tiedoksi.

Kokouksessa on määrä käydä myös alustavaa keskustelua Euroopan tulevaisuutta koskevasta konferenssista. Eurooppa-neuvosto pyysi joulukuussa 2019 neuvoston puheenjohtajavaltio Kroatiaa pyrkimään siihen, että määriteltäisiin neuvoston kanta tällaisen konferenssin sisältöön, laajuuteen, kokoonpanoon ja toimintatapaan, ja olemaan tältä pohjalta yhteydessä Euroopan parlamentin ja komission kanssa. Komissio esittelee neuvoston kokouksessa konferenssia koskevan tiedonantonsa, joka sen on määrä antaa 22.1.2020. Konferenssin menettelytapakeskustelussa Suomi on pitänyt tärkeänä, että painopiste on EU:n strategisen ohjelman 2019–2024 toimeenpanossa ja kansalaisille tärkeissä politiikka-aiheissa. Toimielinten välistä tasapainoa ja EU:n perussopimuksia tulee kunnioittaa. Suomen näkemyksiä tarkennetaan eduskunnalle lähiviikkoina annettavassa E-kirjeessä.

Lounaalla on tarkoitus keskustella monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvistä kysymyksistä.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Kroatian puheenjohtajakauden prioriteettien esittely s. 3

Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi s. 6
Keskustelu

Muut asiat

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2020-
00007

VNEUS Jokelainen Jaana(VNK)

17.01.2020

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 28.1.2020; Kroatian puheenjohtajakauden painopisteiden esittely

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 28.01.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kroatia esittelee yleisten asioiden neuvostossa 28.1.2020 puheenjohtajakautensa painopisteet. Kyseessä on julkinen istunto.

Kroatian puheenjohtajuusohjelma perustuu neuvoston 18 kuukauden työohjelmaan eli kolmen peräkkäisen puheenjohtajavaltion Romanian, Suomen ja Kroatian sekä korkean edustajan yhteiseen ohjelmaan (ns. trion ohjelma), joka hyväksyttiin yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018.

Eurooppa-neuvosto sopi kesäkuussa 2019 uudesta strategisesta ohjelmasta (2019–2024), jonka painopisteitä Suomi jalkautti neuvoston työhön ensimmäisenä puheenjohtajavaltiona. Kroatia jatkaa puheenjohtajakaudellaan tätä strategisen ohjelman toimeenpanoa.

Komission työohjelma 2020 julkaistaan tammikuun lopussa, ja komissio edennee nopeasti etenkin ns. 100 päivän aloitteissa. Kroatia vie neuvoston työtä eteenpäin sekä jo käsittelyssä olevien että komission uusien ehdotusten osalta.

Suomen kanta

Suomi ottaa Kroatian puheenjohtajakauden painopisteet tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Kroatian puheenjohtajakauden mottona on ”vahva Eurooppa haasteiden maailmassa” (*A Strong Europe in a World of Challenges*). Sen puheenjohtajuusohjelmassa on neljä painopistealuetta:

Kehittyvä Eurooppa (*A Europe that develops*)

Kehittyvä Eurooppa viittaa digitaalisen agendan edistämiseen, sisämarkkinoiden syventämiseen, tutkimukseen ja innovointiin investoimiseen sekä elinikäiseen oppimiseen ja tulevaisuuden taitoihin. Keskeinen teema kestävän kasvun ja kehityksen kannalta on ilmastonmuutokseen vastaaminen, joka on etusijalla myös uuden komission työssä.

Yhdistävä Eurooppa (*A Europe that connects*)

Kroatian puheenjohtajuusohjelmassa korostetaan Euroopan menestyksen riippuvan siitä, miten hyvin verkostoitunut talous täällä on ja miten hyvin infrastruktuuri ja ihmispääoma kyetään hyödyntämään. Käytännössä kyse on sekä liikenne-, energia- ja tietoliikenneyhteyksien sekä digitaalisen infrastruktuurin laadusta ja saatavuudesta eri puolilla Eurooppaa. Kroatia painottaa sosiaalista, taloudellista ja alueellista koheesiota sekä kansalaisten tuomista yhteen koulutuksen, kulttuurin ja urheilun avulla.

Suojeleva Eurooppa (*A Europe that protects*)

Kolmas prioriteetti on kansalaisten turvallisuus. Puheenjohtajuusohjelmassa nostetaan esille sisäisen turvallisuuden vahvistaminen, ulkorajojen parempi hallinta, IT-järjestelmien yhteistoimintakyvyn varmistaminen ja resilienssin vahvistaminen ulkoisiin uhuihin sekä hybridi- ja kyberuhkiin.

Yhteisiin arvoihin perustuvaa vapauden, oikeuden ja turvallisuuden aluetta halutaan edelleen vahvistaa ja maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan tavoitellaan kokonaisvaltaista ratkaisua (komission tulevan ehdotuksen pohjalta).

Vaikutusvaltainen Eurooppa (*An influential Europe*)

Unionin ulkoisen toiminnan kannalta Kroatian ohjelmassa painotetaan eurooppalaisten arvojen ja intressien edistämistä, multilateralismin vahvistamista sekä turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ja kestävän kehityksen agenda 2030:n toimeenpanoa. Laajentumispolitiikka ja Länsi-Balkanin alue ovat Kroatialle tärkeitä teemoja, ja toukokuussa Zagrebissa järjestetään EU:n ja Länsi-Balkanin maiden huippukokous.

Yleisten asioiden neuvosto

Yleisten asioiden neuvostossa keskeisiä aiheita Kroatian kaudella ovat ohjelman mukaan monivuotinen rahoituskehys (joskin rahoituskehyssovun hakeminen on Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan vastuulla), koheesipolitiikka, laajentuminen, yhteiset arvot (ml. oikeusvaltioperiaate), eurooppalainen ohjausjakso, Euroopan tulevaisuutta koskeva konferenssi, EU-Sveitsi -suhteet sekä EU:n ja UK:n tuleva suhde. Neuvostossa käsitellään kevään aikana myös komission vuoden 2020 työohjelmaa sekä toimielinten välistä lainsäädäntötyön suunnittelua.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU 16 artikla 9 kohta

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kroatian pääministeri Andrej Plenković esitteli maan puheenjohtajakauden painopisteet Euroopan parlamentin täysistunnossa 14.1.2020.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 22.–24.1.2020

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

—

Taloudelliset vaikutukset

—

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

—

Asiakirjat

Kroatian puheenjohtajuusohjelma (<https://eu2020.hr/Home/Custom?code=Program>)
Neuvoston 18 kuukauden ohjelma 1.1.2019–30.6.2020 (asiakirja 14518/18)
Strateginen ohjelma 2019–2024 (asiakirjan EUCO 9/19 liite)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jaana Jokelainen (VNEUS), etunimi.sukunimi@vnk.fi, 0295 160 329

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2020-
00031

VNEUS Siivola Heli(VNK)

20.01.2020

Asia

Yleisten asioiden neuvosto; Euroopan tulevaisuutta koskeva konferenssi; keskustelu

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 28.01.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin heinäkuussa 2019 esittämien poliittisten suuntaviivojen mukaan vuonna 2020 käynnistettäisiin kaksivuotinen Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi (*Conference on the Future of Europe*), joka toisi yhteen kansalaisia, erityisesti nuoria, sekä EU:n toimielinten edustajia. Komission on määrä antaa konferenssia koskeva tiedonanto 22.1.2020.

Eurooppa-neuvosto pyysi joulukuussa 2019 neuvoston puheenjohtajavaltio Kroatiaa pyrkimään siihen, että määriteltäisiin neuvoston kanta tällaisen konferenssin sisältöön, laajuuteen, kokoonpanoon ja toimintatapaan, ja olemaan tältä pohjalta yhteydessä Euroopan parlamentin ja komission kanssa. Eurooppa-neuvosto muistutti, että etusijalle olisi asetettava kesäkuussa 2019 hyväksytyn EU:n strategisen ohjelman 2019–2024 toteutus ja konkreettisten tulosten aikaansaaminen kansalaisten hyödyksi.

Euroopan parlamentti hyväksyi näkemyksensä konferenssiin 13.1.2020 antamassaan päätöslauselmassa.

Yleisten asioiden neuvostossa on määrä käydä alustavaa keskustelua aiheesta. Neuvoston kannanmuodostusta on tarkoitus jatkaa tältä pohjalta. Toimielinten väliset keskustelut aiheesta käynnistynevät kevään 2020 aikana. On esitetty ajatuksia, joiden mukaan konferenssi voisi käynnistyä Eurooppa-päivänä 9.5.2020.

Suomen kanta

Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin menettelytapakeskustelussa Suomi on pitänyt tärkeänä, että painopiste on EU:n strategisen ohjelman 2019–2024 toimeenpanossa ja kansalaisille tärkeissä politiikka-aiheissa. Toimielinten välistä tasapainoa ja EU:n perussopimuksia tulee kunnioittaa.

Komissiolta odotetaan tiedonantoa aiheesta. Suomen näkemyksiä tarkennetaan eduskunnalle lähiviikkoina annettavassa E-kirjeessä.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin liittyy vielä lukuisia avoimia kysymyksiä. Konferenssin käytännön toteutuksesta, aiheista ja tavoitteista on tarkoitus sopia komission, neuvoston ja parlamentin kesken.

Komission tiedonantoa aiheesta odotetaan 22.1.2020. Aihepiiristä vastaavat komissiossa varapuheenjohtajat Dubravka Šuica (demokratia ja väestökehitys) ja Vera Jourová (arvot ja avoimuus). Parlamentti on esittänyt omia näkemyksiään 15.1.2020.

Jäsenvaltioiden alustavissa keskusteluissa konferenssista on painotettu joulukuun 2019 Eurooppa-neuvoston päätelmissä esille nostettuja näkemyksiä, etenkin tarvetta keskittyä EU:n strategisen ohjelman toimeenpanoon sekä kansalaisille tärkeiden politiikka-aiheiden edistämiseen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Keskusteluissa on korostettu toimielinten välisen tasapainon kunnioittamista sekä osallistavaa ja inklusiivista prosessia. EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden, mukaan lukien niiden parlamentit, yhteistä omistajuutta sekä kansalaisten laajaa osallistamista on pidetty tärkeänä. Osa jäsenvaltioista on kyseenalaistanut, onko konferenssi tähän paras tapa, ja on muistuttanut, että kansalaiskeskustelun muodot ja painopisteet vaihtelevat eri jäsenvaltioissa.

Eniten keskustelua on herättänyt se, tulisiko konferenssissa käsitellä ja missä laajuudessa myös institutionaalisia kysymyksiä. Poliittisissa suuntaviivoissaan von der Leyen kytki konferenssin ns. kärkiehdokasmenettelyyn komission puheenjohtajaa valittaessa sekä ajatukseen ylikansallisista listoista Euroopan parlamentin vaaleissa. Von der Leyen totesi olevansa osaltaan valmis toteuttamaan konferenssissa sovitut asiat, tarvittaessa lainsäädäntötoimin, ja harkitsemaan myös EU:n perussopimusten muuttamista.

Euroopan parlamentissa käydyissä keskusteluissa institutionaaliset kysymykset ovat painottuneet vahvasti. Parlamentin konferenssia koskevassa päätöslauselmassa mainitaan erityisesti kärkiehdokasmenettely ja ylikansalliset listat. Parlamentti katsoo myös, että konferenssin tulosten perusteella tulisi esittää viipymättä säädösehdotuksia, muuttaa perussopimuksia tai toteuttaa muunlaisia todellisia jatkotoimia.

Ranska ja Saksa esittivät syksyllä 2019 yhteisiä näkemyksiään tulevaisuuskonferenssista. Ne esittivät kaksivaiheista konferenssia, jonka ensimmäisessä vaiheessa käsiteltäisiin institutionaalisia ja toisessa politiikkakysymyksiä. Konferenssia johtaisi ”senioritason eurooppalainen persoona”, ja sen suosittamat uudistukset voisivat koskea myös perussopimusmuutoksia. Konferenssin loppuasiakirja esiteltäisiin Eurooppa-neuvostolle keskustelua ja toimeenpanoa varten.

Ranskan presidentti Emmanuel Macron on esittänyt konferenssiajatuksia jo aiemmin. Alustavien suunnitelmien mukaan tulevaisuuskonferenssi päättyisi Ranskan EU-puheenjohtajakaudella keväällä 2022. Ranska ja joukko Etelä-Euroopan maita ovat myös kannattaneet ylikansallisia listoja.

Kärkiehdokasmenettely tai ylikansalliset listat eivät ole aiemmin saaneet tarvittavaa kannatusta jäsenvaltioiden keskuudessa. Molempiin liittyy lukuisia avoimia poliittisia ja oikeudellisia kysymyksiä. EU-päämiehet ovat sopineet palaavansa kysymykseen ylikansallisista listoista myöhemmin vuoden 2024 vaaleja silmällä pitäen. On kyseenalaista, riittäisikö EU:n vaalisäädöksen oikeusperusta ylikansallisista listoista säätämiseen.

Yleisten asioiden neuvosto 28.1.2020

Neuvoston puheenjohtajavaltio Kroatia aikoo jakaa YAN-keskustelua varten taustapaperin. Lähtökohtana on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2019 antama ohjaus. Kroatia on korostanut etenkin kansalaisten laajaa osallistamista ja keskittymistä kansalaisille tärkeisiin aiheisiin. Konferenssiprosessin organisoinnin keskeisinä periaatteina Kroatia on pitänyt toimielinten tasavertaisuutta, kunkin toimielimen toimivallan kunnioittamista sekä tehokkuutta ja tarpeettoman byrokratian välttämistä. Konferenssin hallinnon tulisi olla mahdollisimman kevyt. Yhteisten tilaisuuksien lisäksi konferenssi voisi pitää sisällään esimerkiksi jäsenvaltioissa järjestettäviä temaattisia tilaisuuksia. Konferenssin tuloksista raportoitaisiin Eurooppa-neuvostolle.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

EU-sopimuksessa korostetaan unionin kansanvaltaisia perusteita ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Demokratian periaatteista, mukaan lukien kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan osallistaminen, määrätään EU-sopimuksen II osastossa (9–12 artiklat).

Komission puheenjohtajan valintaa koskevasta menettelystä määrätään EU-sopimuksen 17 artiklassa.

EU:n vaalisäädöksen muuttamisesta määrätään EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 223 artiklassa.

EU:n perussopimusten muuttamisesta määrätään EU-sopimuksen 48 artiklassa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kanta Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin hyväksyttiin täysistunnossa 15.1.2020. Päätöslauselmassa viitataan parlamentin AFCO-valiokunnan (perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasiat) 9.12.2019 antamaan lausuntoon ja konferenssia käsitelleen parlamentin puheenjohtajakokouksen työryhmän 19.12.2019 kokouksen tuloksiin.

Parlamentin mukaan konferenssin tulisi tarjota tilaisuus ottaa unionin kansalaiset tiiviisti mukaan alhaalta ylöspäin suuntautuvaan prosessiin, jossa heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon Euroopan tulevaisuudesta käytävässä keskustelussa. Konferenssi tarjoaa tilaisuuden yksilöidä ne asiat, joissa unioni onnistuu, ja määritellä, mitä uusia toimenpiteitä tarvitaan, jotta unioni suoriutuisi entistä paremmin ja jotta voitaisiin lisätä unionin toimintavalmiuksia ja tehdä siitä demokraattisempi.

Parlamentti katsoo, että sillä tulisi olla konferenssiprosessissa johtava rooli. Konferenssin tulisi olla avoin ja läpinäkyvä prosessi, jossa kansalaisiin ja sidosryhmiin sovelletaan osallistavaa ja tasapainoista lähestymistapaa. Kansalaisten, erityisesti nuorten, sekä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja erilaisten sidosryhmien osallistuminen tulisi mahdollistaa sekä unionin ja jäsenvaltioiden että alueellisella ja paikallisella tasolla. Eurooppalaisten yhteiskuntien monimuotoisuuden tulisi olla täysin edustettuna.

Mahdollisina konferenssin teemoina parlamentin päätöslauselmassa mainitaan:

- eurooppalaiset arvot, perusoikeudet ja -vapaudet
- EU:n demokraattiset ja institutionaaliset näkökohdat

- ympäristöhaasteet ja ilmastokriisi
- sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo
- talous- ja työllisyyskysymykset, mukaan lukien verotus
- digitalisaatio
- turvallisuus ja EU:n globaali rooli

Päätöslauselmassa esitetään myös yksityiskohtaisia näkemyksiä konferenssiprosessin organisoinnista, kokoonpanosta ja hallinnoinnista.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 22.–24.1.2020

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely

EUN 74/2019 vp, valtioneuvoston kanslian muistiot 9.12.2019 ja 16.12.2019.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:ssa on viime vuosina panostettu monin eri tavoin kansalaisten osallistamiseen. Taustalla on pyrkimys vahvistaa EU:n demokraattista legitimitettä.

Eurooppa-neuvosto ilmaisi joulukuussa 2018 tyytyväisyytensä (Ranskan aloitteesta kaikissa jäsenvaltioissa vuonna 2018) järjestettyihin kansalaiskeskusteluihin ja -kuulemisiin, jotka tarjosivat ennennäkemättömän tilaisuuden olla yhteydessä Euroopan kansalaisiin ja voivat olla inspiraation lähteenä tuleville keskusteluille ja kuulemisille.

Komission jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti kansalaiskeskusteluun jäsenvaltioissa. Lainsäädäntötyössä komissio on panostanut julkisten kuulemisten kehittämiseen ja uusiin välineisiin kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen edistämiseksi (ml. ”lainsäädännön valmisteluun osallistuminen” -verkkosivusto). Eurooppalaista kansalaisaloiteasetusta on uudistettu kansalaisten osallistumisen helpottamiseksi ja lisäämiseksi. Vireillä on muitakin komission ehdotuksia läpinäkyvyyden ja avoimuuden lisäämiseksi EU:n toimielinten toiminnassa, kuten asiakirjajulkisuutta ja avoimuusrekisteriä koskevat ehdotukset.

Asiakirjat

Euroopan komission puheenjohtajaehdokas. Ursula von der Leyen. POLIITTISET SUUNTAVIIVAT SEURAAVALLE. EUROOPAN KOMISSIOLLE 2019–2024, 16.7.2019.

EUCO 29/19 – Eurooppa-neuvoston kokous (12. joulukuuta 2019) – Päätelmät

P9_TA(2020)0010 – Euroopan parlamentin päätöslauselma 15. tammikuuta 2020 Euroopan parlamentin kannasta Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin (2019/2990(RSP)).

Puheenjohtajan keskustelupaperi 21.1.2020.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNK/EU-erityisasiantuntija Heli Siivola, p. 0295 160 476.

VNK/Lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila, p. 0295 160 313.

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	EU:n tulevaisuus, puheenjohtajuus, YAN Yleisten asioiden neuvosto, Kroatia
Hoitaa	UM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VTV, YM